

جهان سروش صحت

تکرار یا تعمیق؟

سروین دهقان
گزارش

«استخر» تازه‌ترین فیلم سروش صحت در حالی روی پرده آمده که بیش از هر چیز، ادامه جهان آشنای این فیلمساز را پیش چشم مخاطب می‌گذارد؛ جهانی سرشار از تنهایی، فقدان، گذر زمان، روابط انسانی و طنزی که اغلب از دل روزمرگی بیرون می‌آید. امیرابراهیم جلالیان، رضا صائمی و حسام فروزان، سه منتقد سینما، در گفت‌وگو با روزنامه صبا از زوایای مختلف به این فیلم پرداخته‌اند؛ از میزان فاصله گرفتن آن از «جهان با من برقص» و «صبحانه با زرافه‌ها» تا نسبت میان فیلمنامه و اجرا، شخصیت‌پردازی، زبان بصری و جایگاه فیلم در سینمای امروز ایران. حاصل این سه نگاه، تصویری دوگانه از «استخر» است؛ فیلمی که برای برخی بیش از اندازه در جهان آشنای صحت باقی می‌ماند و برای برخی دیگر، همان جهان را پخته‌تر و عمیق‌تر می‌کند.

رضا صائمی
منتقد سینما:

«استخر» تکرار خلاقانه جهان
سروش صحت

رضا صائمی، منتقد سینما، معتقد است صحت همچنان «فیلمساز آدم‌ها» است نه «فیلمساز حادثه‌ها» و جذابیت آثارش از همین توجه به انسان‌های معمولی و تناقض‌هایشان می‌آید. به باور او، «استخر» اگرچه در برخی بخش‌ها با افت ریتم و غلبه مضمون بر شخصیت مواجه می‌شود، اما در مجموع جهان شخصی سروش صحت را عمیق‌تر و پخته‌تر می‌کند؛ فیلمی که بیشتر «تکمیل یک صدا» است تا «تولد یک صدای تازه».

○ اگر بخواهید «استخر» را در کارنامه سروش صحت جای‌گذاری کنید، این فیلم را یک گام رو به جلو می‌دانید یا تکرار جهان آشنای او؟

به نظرم «استخر» بیش از آنکه یک گام رو به جلو به معنای تغییر مسیر در کارنامه سروش صحت باشد، نوعی بازخوانی و تعمیق جهان آشنای اوست. صحت همچنان به آدم‌های معمولی، مناسبات روزمره و بخش‌هایی از زندگی توجه دارد که در ظاهر اتفاق مهمی در آنها رخ نمی‌دهد، اما زیر این سطح آرام، بحران‌های عاطفی و انسانی جریان دارد. تفاوت «استخر» شاید در این باشد که این جهان آشنا، پخته‌تر و واحدی تلخ‌تر شده است. صحت همچنان فیلمساز «حادثه» نیست؛ فیلمساز آدم‌هاست. جذابیت آثارش هم از همین‌جاست که آدم‌های معمولی هستند که ممکن است خود ما باشیم؛ آدم‌هایی که همیشه بلد نیستند با زندگی، فقدان و حتی خوشبختی‌شان درست مواجه شوند. بنابراین اگر مجبور باشیم بین «بیشرفت» و «تکرار» یکی را انتخاب کنیم، می‌گوییم تکرار خلاقانه، نه تکرار ملال‌آور. صحت همچنان در قلمرو مضمونی و حسی خودش حرکت می‌کند، اما در «استخر» به نظر می‌رسد نگاهی به همان جهان عمیق‌تر شده است.

○ سروش صحت معمولاً میان طنز، نوستالژی و تأملات فلسفی حرکت می‌کند. این تعادل در «استخر» چقدر حفظ شده است؟

در دل روزمرگی، این بار در قالبی پخته‌تر بازنمایی شده‌اند. معمای مرگ در آثارش مخاطب را به جزئی‌ترین لذت‌ها و اتفاقات روزمره سوق می‌دهد و به اعتقاد من ادامه مسیر گذشته صحت است، البته با یک رنگ و لعابی دیگر.

○ فیلم چه تصویری از انسان و جامعه امروز ارائه می‌دهد؟

فیلم اساساً، جامعه‌ای را به تصویر می‌کشد که در آن آدم‌هایش از هر زمان دیگری از یکدیگر فاصله گرفته‌اند. انسان‌هایی که حرف می‌زنند اما کمتر شنیده می‌شوند. فیلم، بحران امروز را نه در بیرون، بلکه در تنهایی و آشفتگی درونی شخصیت‌ها جست‌وجو می‌کند. بطور کلی کاراکترها در آثار سروش صحت، قهرمان یا ضدقهرمان نیستند، بلکه انسان‌هایی معمولی‌اند که ضعف‌ها، ترس‌ها و تناقض‌هایشان بیشتر از موفقیت‌هایشان دیده می‌شود. انسان‌هایی جا مانده از زندگی که در گذشته گیر کرده‌اند و حسرت فرصت‌های از دست‌رفته را می‌خورند. آنها که از بیرون عادی به نظر می‌رسند اما از درون، سرشار از حسرت، نوستالژی، تنهایی و ضعف شخصیتی هستند. کسانی که با طنزی تلخ و آرام، باز زندگی را به دوش می‌کشند. این مهم‌ترین ویژگی شخصیت‌های جامعه‌ای است که سروش صحت ترسیم می‌کند.

○ فیلم «استخر» را نسبت به جریان امروز سینمای ایران چگونه ارزیابی می‌کنید؟

به طور کلی فیلم «استخر» را می‌توان واکنشی به سینمای پرهیاهوی این سال‌ها دانست؛ فیلمی که به‌جای اتکا به تعلیق‌های مرسوم یا شوخی‌های دم‌دستی، بر روابط انسانی و جزئیات زندگی روزمره تمرکز می‌کند. اگر فیلم را صرفاً به‌عنوان داستان نگاه کنیم، ممکن است اثری ساده یا حتی کم‌اتفاق به نظر برسد. اما اگر آن را در امتداد جهان فکری سروش صحت ببینیم، می‌توان فیلمی درباره مواجهه انسان با تنهایی، گذر زمان و ناتوانی در فرار از خود، دانست. در واقع هسته مرکزی فیلم چنین ایده‌ای است. اصولاً سروش صحت همچنان مسیر شخصی خود را دنبال می‌کند و از جریان غالب سینمای تجاری فاصله می‌گیرد.

○ آیا این فیلم را می‌توان اثری مؤلف دانست یا بیشتر ادامه مسیر فیلم‌های پیشین سروش صحت است؟

«استخر» بیش از آنکه تجربه‌ای متفاوت باشد، تکامل جهان سینمایی سروش صحت است. همان دغدغه‌های همیشگی او، یعنی تنهایی، دوستی، مرگ، امید و زیستن

امیرابراهیم جلالیان
مترجم، نویسنده و منتقد
سینما:

«استخر» ادامه جهان سروش
صحت است، اما تجربه‌ای تازه نیست

به باور امیرابراهیم جلالیان، نویسنده و منتقد سینما، فیلم سینمایی «استخر» در مقایسه با دو اثر پیشین، صحت، «جهان با من برقص» و «صبحانه با زرافه‌ها»، تجربه‌ای ضعیف‌تر و کم‌ریسک‌تر محسوب می‌شود. جلالیان معتقد است «استخر» بیش از داستان و کشمکش دراماتیک، بر لحن، جهان‌بینی و امضای شخصی سروش صحت متکی است؛ فیلمی که اگرچه ظرفیت خوانش‌های اجتماعی و فلسفی دارد، اما احتمالاً نمی‌تواند به اثری ماندگار در حافظه جمعی سینمای ایران تبدیل شود.